

Araştırma Makalesi/ Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin Tütün Kullanım Prevelansı ve Tütün Düzenlemelerine Yönelik Bilgi ve Tutumları: Dumansız Üniversite Örneği

Prevalence of Tobacco Use Among Nursing Students and Their Knowledge and Attitudes Towards Tobacco Regulations: The Case of Tobacco-Free University

Belgin Varol¹ Esra Alpaslan² Sude Şuara Ayan¹ Merve Kömürçüoğlu¹
Ramazan Akın Kara¹ Serhat Özalp¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Ankara, TÜRKİYE

²Ankara Etlik Şehir Hastanesi, Ankara, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 06/11/2023

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 24/06/2024

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, Published online:26/03/2025

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada dumansız üniversite uygulaması olan bir üniversitenin hemşirelik öğrencilerinin tütün kullanım sıklıkları ile tütün düzenlemelerine yönelik bilgi ve tutumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki bu araştırmanın evrenini dumansız üniversite uygulaması olan bir üniversitenin hemşirelik fakültesindeki 757 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için Raosoft yazılım kullanılmış %5 hata payı ve %90 güven aralığında toplam 200 öğrenciye ulaşılmış hedeflenmiştir. Veri kaybı olma ihtimaline karşı araştırma 248 öğrenci ile tamamlanmıştır. Veriler, öğrencilerin tütün kullanma davranışları ile tütün kontrolüne ilişkin düzenlemeler hakkında bilgi ve tutumlarını belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan anketlerle toplanmıştır. Google Forms kullanılarak hazırlanan anketler öğrencilere whatsapp grupları ya da karekod aracılığıyla ulaştırılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için SPSS versiyon 22.0 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı veriler için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.09±1.57'dir. Öğrencilerin %74.49'u hiç sigara kullanmamış olup, %8.50'si nadiren, %14.11'si düzenli olarak sigara kullandığını bildirmiştir. Öğrencilerin % 46.88'i sigara fiyatlarındaki artışın ve %34.38'i dumansız üniversite uygulamasının sigara kullanımını azalttığını belirtmişlerdir. Tütün kontrolüne ilişkin mevzuat ile ilgili öğrencilerin %45.16'sı bilgilerinin olmadığını, %52.02'si yasanın çok katı olduğunu, %59.27'si yasa kurallarının ihlal edildiğini, %80.65'i yasa kurallarına uyduğunu düşünmektedir.

Sonuç: Öğrencilerin çoğunluğunun sigara kullanmanın zararlarını bildiği sonucuna varılmıştır. Dumansız üniversite uygulamasının sigara kullanan öğrencilerin %34.38'inde sigara kullanımında azalmayı sağladığı görülmektedir. Öğrencilerin tütün kontrolüne ilişkin yasa hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları ve yasanın uygulanmasında karşılaşılan ihlallerde öğrencilerin büyük çoğunluğunun herhangi bir bildirim yapmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, tütün, bağımlılık, dumansız üniversite, tütün düzenlemeleri

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to evaluate the prevalence of tobacco use and the knowledge and attitudes of nursing students towards tobacco regulations in a university with a tobacco-free campus.

Methods: The population of this descriptive study consisted of 757 students at the nursing faculty of a university with smoke-free university practice. Raosoft software was used to determine the sample size. It aimed to reach a total of 200 students with a 5% margin of error and a 90% confidence interval. In case of data loss, the research was completed with 248 students. Data were collected through surveys prepared by researchers to determine students' tobacco use behaviors and their knowledge and attitudes about tobacco control regulations. Surveys prepared using Google Forms were delivered to students via WhatsApp groups or QR codes. SPSS version 22.0 package program was used to evaluate the data. Frequency, percentage, mean and standard deviation values are given for descriptive data.

Results: The mean age of the students who participated in the study was 21.09±1.57 years. 74.49% of the students had never smoked cigarettes, 8.50% rarely smoked cigarettes and 14.11% regularly smoked cigarettes. 46.88% of the students stated that the increase in cigarette prices and 34.38% of the students stated that the smoke-free university application decreased smoking. Regarding the legislation on tobacco control, 45.16% of the students think that they have no information, 52.02% think that the law is too strict, 59.27% think that the rules of the law are violated, and 80.65% think that they comply with the rules of the law.

Conclusion: Most of the students knew the harms of smoking. It is seen that the smoke-free university implementation led to a decrease in smoking in 34.38% of the students who smoke. It was determined that students were not sufficiently informed about the law on tobacco control, and the majority of students did not report any violations encountered in the implementation of the law.

Keywords: Nursing students, tobacco, addiction, tobacco-free university, tobacco regulation

ORCID IDs of the authors: BV: 0000-0001-7138-9007; EA: 0000-0003-0134-8327; SŞA: 0009-0005-6454-4909, MK: 0009-0005-8213-4778; RAK: 0009-0002-7304-8913; SÖ: 0009-0001-4512-9815

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Belgin Varol
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Ankara, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: belgin.varol@sbu.edu.tr

Atf/Citation: Varol B, Alpaslan, Ayan SŞ, Kömürçüoğlu M, Kara RA, Özalp S. (2025). Hemşirelik öğrencilerinin tütün kullanım prevelansı ve tütün düzenlemelerine yönelik bilgi ve tutumları: Dumansız üniversite örneği. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 8(1), 230-237. DOI:10.38108/ouhcd.1380551

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Tütün kullanımı dünyada ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), tütün kullanımının kardiyovasküler ve solunum sistemi hastalıkları ile kanser gibi hastalıklarda en büyük risk faktörlerinden birisi olduğunu ve dünyada yaklaşık 8 milyondan fazla kişinin tütün kullanımı nedeniyle hayatını kaybettiğini bildirmektedir (WHO, 2023). Tütün sadece kullanan bireyi değil aynı zamanda tütün dumanına maruz kalan bireyleri de etkilemektedir. Pasif içicilik olarak tanımlanan bu durumun yılda 1.3 milyon kişinin ölümüne neden olduğu tahmin edilmektedir (WHO, 2023). Çevreye de verdiği zararlar göz önünde bulundurulduğunda tütünün, kullanan bireyle birlikte tüm toplumun sağlığını olumsuz etkilediği kabul edilmektedir. Bu nedenle hem ulusal hem de global düzeyde tütünle mücadele ile ilgili kapsamlı çalışmaların yapılması önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda tütünle mücadele için DSÖ tarafından Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi hazırlanmıştır. Sözleşmeyi imzalayan ülkeler sözleşmede belirtilen hükümler doğrultusunda uygulamalar yaparak tütün kullanımına bağlı oluşabilecek zararları azaltmaya çalışmaktadır. Sözleşmede tütüne olan talebin azaltılmasına yönelik fiyat ve vergi düzenlemeleri, reklam, tanıtım, tütün ürünlerinin paketlenmesi, tütün dumanına maruziyetin önlenmesi, halkın bilinçlendirmesi gibi birçok düzenleme yer almaktadır (WHO, 2004). Bu amaçla yapılacak uygulamalara rehberlik etmesi için yine DSÖ tarafından MPOWER ölçütleri de geliştirilmiştir (WHO, 2008). DSÖ önderliğinde tütün kullanımına karşı istikrarlı bir şekilde yürütülmeye çalışılan bu mücadelede ülkemizde de önemli adımlar atılmış ve başarılar sağlanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2016). Bu kapsamda 4207 sayılı Kanun ile tütün ürünlerinin zararlarının önlenmesi ile kontrolüne yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanunda tütün ürünlerinin kullanılmayacağı yerler, tanıtım, reklam ve satışla ilgili düzenlemeler ile kontrolün nasıl sağlanacağı ve yasaya uyulmayan durumlarda hangi cezaların uygulanacağı ile ilgili hükümler bulunmaktadır (Resmi Gazete, 2009).

Yetişkinlik döneminde tütün kullananların %99'unun 26 yaşından önce tütün kullanmaya başladığı bildirilmektedir (Boakye ve ark., 2022). Yapılan bir çalışmada ise yetişkinlik döneminde düzenli tütün kullananların %14'ünün 18-24 yaş arası tütün kullanmaya başladıkları bildirilmiştir (O'Loughlin ve ark., 2014). Ayrıca bir metaanaliz çalışmasında üniversite öğrencileri ve öğretmen

elemanlarının ikinci el sigara dumanına en çok üniversite kampüsünde maruz kaldıkları bildirilmiştir (Lupton ve Townsend, 2015). Bu nedenlerle üniversitelerde tütünle mücadeleyle ilgili kapsamlı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Ülkemizde 4207 sayılı kanun hükümlerine ilave olarak üniversitelerde "Dumansız Kampüs" ya da "Dumansız Üniversite" çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Dumansız Üniversite uygulaması üniversite kampüsünün açık ve kapalı tüm alanlarında elektronik sigara dahil tütün ve ürünlerinin kullanılmaması şeklinde tanımlanabilir. (Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi, 2023). Bu uygulama ile gençlerin tütün ve ürünlerinin kullanmaya başlamasının engellenmesi, kullanan bireylerin kullanım miktarını azaltması ya da bırakması, tütün kullanan bireylerin tütün dumanına maruziyetinin azaltılması ve bu sonuçlar doğrultusunda çevre kirliliğinin azaltılması amaçlanmaktadır (Blake ve ark., 2020). Örneğin bir çalışmada dumansız üniversite uygulaması olan ve olmayan iki devlet üniversitesindeki öğrencilerin tütün kullanma davranışları incelenmiştir. Dumansız üniversite uygulaması olan üniversitedeki öğrencilerin sigara kullanma prevalansları, sigara kullananların günlük sigara kullanma miktarlarında azalma ve dumansız üniversite politikalarını destekleme oranlarında artış olduğu bildirilmiştir (Seo ve ark., 2011). Bir diğer çalışmada ise aynı üniversitede dumansız üniversite politikasının kabulünden önce ve sonraki durum değerlendirilmiş, öğrencilerin yıllar içinde sigara içme ve sigara dumanına maruziyet oranlarının azaldığı gösterilmiştir (Lechner, 2012). Ayrıca üniversitenin kapalı ve açık tüm alanlarında tütün ve ürünlerinin kullanımının yasaklanması konusunda uygulamanın başlangıcında öğrencilerin desteğinin daha az olduğu, ancak zamanla destek oranlarının arttığı bildirilmiştir (Lechner ve ark., 2012; Seo ve ark., 2011). Dumansız üniversite uygulamaları ülkemizde son yıllarda başlamıştır. Bu nedenle bu alanda yapılmış çalışma sayısı oldukça sınırlı olmakla birlikte Pamukkale Üniversitesinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin çoğunluğu sigarasız alanların artırılmasını desteklediğini bildirmiştir (Meydan Acımış ve ark., 2024). Bu durum tütün ve ürünlerinin kullanımıyla ilgili genel politikalara destek açısından önemli bir bulgudur. Bu nedenlerle dumansız üniversite uygulamasının tütünle mücadelede önemli bir yeri olduğu değerlendirilmektedir.

Sağlık ekibi ve bu ekibin önemli üyelerinden biri olan hemşireler topluma bir rol model olması açısından kritik öneme sahiptir. Hemşirelerin sağlık ekibinin önemli bir üyesi olarak gelişim dönemlerinin doğumdan ölüme kadar her aşamasında hasta/ sağlıklı birey ve ailesi ile yakın bir şekilde çalışma imkanı vardır. Hemşirelerin tütün ile ilgili bilgi, tutum ve davranışlarının tütünle mücadele çalışmalarında önemli rolü olacağı düşünülmektedir (Çivljak ve ark., 2023; Hill Rice ve ark., 2017). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin eğitim sürecindeyken tütünle mücadeleye yönelik bilgi ve tutumlarının anlaşılması ile eğitim programının içeriğinin düzenlenmesi böylece ilerleyen dönemlerde hemşirelerin toplum sağlığına daha fazla katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu doğrultuda bu çalışmada dumansız üniversite uygulaması olan bir üniversitedeki hemşirelik öğrencilerinin tütün kullanım özellikleri ile tütün ile ilgili düzenlemeler hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

- Hemşirelik öğrencilerinin tütün kullanma sıklıkları nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin tütün kullanımı ile ilgili yasal düzenlemelere yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Dumansız üniversite uygulaması olan bir üniversitedeki 2022-2023 eğitim öğretim yılında eğitim gören 757 hemşirelik öğrencisi araştırmanın evrenini oluşturmuştur. 2022-2023 eğitim öğretim yılında hemşirelik fakültesinde öğrenci olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için Raosoft yazılım kullanılmış %5 hata payı ve %90 güven aralığında toplam 200 öğrenciye ulaşılması hedeflenmiştir. Veri kaybı olma ihtimaline karşı araştırma 248 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplamak için araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda (Çiftçi ve ark., 2018; Fujita ve Marteache, 2022; Lechner ve ark., 2012; Şahiner ve ark., 2020) tütün kullanma davranışları ile tütün kontrolüne ilişkin düzenlemeler hakkında bilgi ve tutumlarını belirlemek için geliştirilen toplam 49 sorudan oluşan anket kullanılmıştır.

Araştırmanın Uygulanması

Araştırmanın uygulanmasından önce 10 öğrenci ile bir pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma sonrası anlaşılmayan sorular yenilenmiştir. Anket soruları Google Forms'da hazırlanmış ve öğrencilere bir sosyal medya platformu aracılığıyla ulaştırılmıştır. Araştırmacılar tarafından öğrencilere sözel bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca Google Forms'ta araştırma sorularından önce araştırmaya ilgili bilgiler verilmiş, araştırmaya katılmayı kabul eden kişilerin "evet" cevabı vererek anket sorularını cevaplamaları sağlanmıştır. Aynı kişinin birden fazla anket sorularını cevaplamaması için aynı hesaptan anketi sadece bir kez cevaplayacak şekilde düzenleme yapılmıştır. Soruların cevaplanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Araştırma 26 Nisan-6 Mayıs 2023 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili Fakültenin Dekanlığından yazılı izin ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 11.04.2023 tarih ve 2023/98 kayıt numarası ile onay alınmıştır. Çevrimiçi anketlerin başlangıcında araştırmaya ilgili bilgi verilip öğrencilerin araştırmaya gönüllü katılımları ile ilgili onayları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesi için SPSS versiyon 22.0 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı veriler için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.09 ±1.57 ve %86.69'u kadındır (Tablo 1). Öğrencilerin %74.19'u hiç sigara kullanmamış olup, %8.47'si nadiren, %14.11'i düzenli olarak sigara kullanmaktadır.

Sigara kullanan öğrencilerin sigaraya başlama yaş ortalaması 17.97±3.20'dir. Öğrencilerin %81.25'i sigara kullanımlarından dolayı rahatsız olduklarını, %73.22'si sigarayı bırakmayı düşündüklerini, %73.44'ü sigarayı bırakma girişimlerinin olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %67.19'u üniversiteye başlamalarının sigara kullanımının artırdığını, %46.88'i sigara fiyatlarındaki artışın ve %34.38'i dumansız üniversite uygulamasının sigara kullanımını azalttığını belirtmişlerdir (Tablo 2).

Öğrencilerin sigara kullanımıyla ilgili düşünceleri incelendiğinde, öğrencilerin %92.74'ü sigara dumanının sigara kullanmayan bireyleri rahatsız ettiğini, %85.48'i sigaranın zararları

Tablo 1. Demografik bulgular (n=248)

Değişkenler	Ortalama	Standart sapma
Yaş	21.09	1.57
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	215	86.69
Erkek	33	13.31
Sınıf		
1. sınıf	53	21.37
2. sınıf	54	21.77
3. sınıf	82	33.07
4. sınıf	59	23.79
Yaşanılan yer		
KYK yurdu	61	24.70
Özel yurt	35	14.17
Evde aile ile birlikte	125	50.61
Evde arkadaşı ile birlikte	17	6.88
Evde yalnız	9	2.64
Çalışma durumu		
Evet	22	8.87
Hayır	226	91.13
Ekonomik durum		
Gelirim giderimden az	69	27.82
Gelirim giderime eşit	156	62.90
Gelirim giderimden fazla	23	9.28
Sigara kullanma durumu		
Hiç kullanmayan	184	74.19
Kullanıp bırakmış olan	8	3.23
Nadiren kullanan	21	8.47
Kullanan	35	14.11

konusunda yeterince bilgi sahibi olduğunu, %93.95'i sigara kullanımına bağlı oluşan dumanının sigara kullanmayan bireyleri etkilediğini, %83.47'si sigara içmenin dikkat, hafıza gibi bilişsel becerileri etkilediğini ifade etmiştir (Tablo 3).

Tütün kontrolüne ilişkin mevzuat ile ilgili öğrencilerin %45.16'sı bilgileri olmadığını, %52.02'si yasanın çok katı olduğunu, %59.27'si yasa kurallarının ihlal edildiğini, %80.65'i yasa kurallarına uyduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %87.50'si yasayla ilgili daha çok bilgilendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %79.44'ü daha önce kapalı alanda tütün ve ürünlerinin kullanıldığını gördüğünü, ancak sadece %12.90'ı bir bildirim yaptığını, %70.16'sı nasıl bildirim yapacağını bilmediğini, %70.97'si yeşil dedektör uygulamasını bilmediğini bildirmiştir. Öğrenciler %56.85 oranla üniversitedeki dumansız üniversite öğrenci çalışmalarını ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını, %52.3 oranla ise dumansız üniversite öğrenci çalışmalarına katılma konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 2. Öğrencilerin sigara kullanımı ile ilgili bulgular (n=64)

Değişkenler	Ortalama	Standart sapma
Sigaraya başlama yaşı	17.97	3.20
	n	%
Sigara kullanımından rahatsız olma		
Evet	52	81.24
Hayır	6	9.38
Kararsızım	6	9.38
Sigarayı bırakmayı düşünme durumu (n=56)		
Evet	41	73.22
Hayır	9	16.07
Kararsızım	6	10.71
Sigarayı bırakma girişimi		
Var	47	73.44
Yok	17	26.56
Üniversiteye başlamanın sigara kullanımını artırma durumu		
Evet	43	67.19
Hayır	16	25.00
Kararsızım	5	7.81
Sigara fiyatlarındaki artışın sigara kullanımını etkileme durumu		
Kullanımı artırma	2	3.12
Kullanımı azaltma	30	46.88
Etkisi yok	23	35.94
Kararsızım	9	14.06
Dumansız kampüs uygulamasının sigara kullanımını etkileme durumu		
Kullanımı artırma	3	4.69
Kullanımı azaltma	22	34.38
Etkisi yok	37	57.81
Kararsızım	2	3.12

Tablo 3. Öğrencilerin sigara ve sigara kullanımıyla ilgili düşünceleri (n=248)

	Evet n (%)	Hayır n (%)	Kararsızım n (%)
Sigara dumanının sigara kullanmayan bireyleri rahatsız ettiğini düşünüyor musunuz?	230 (92.74)	9 (3.63)	9 (3.63)
Üniversitede arkadaş çevrenizde, etrafınızda çok sigara kullanılıyor mu?	130 (52.42)	97 (39.11)	21 (8.47)
Sigaranın zararları konusunda yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	212 (85.48)	13 (5.24)	23 (9.27)
Sigara içmenin dikkat, hafıza gibi bilişsel becerileri etkilediğini düşünüyor musunuz?	207 (83.47)	20 (8.47)	21 (8.06)
Sigara kullanımına bağlı oluşan dumanının sigara kullanmayan bireyleri etkilediğini düşünüyor musunuz?	233 (93.95)	8 (3.23)	7 (2.82)

Tablo 4. Tütün kontrolü ile ilgili düzenlemeler hakkında öğrencilerin görüşleri (n=248)

Görüşler	Evet n (%)	Hayır n (%)	Kararsızım n (%)
Yasa hakkında bilgim var.	94 (37.90)	112 (45.16)	42 (16.94)
Bu yasanın doğru olduğunu düşünüyorum.	170 (68.55)	6 (2.42)	72 (29.03)
Yasanın Türkiye’de uygulanabilir olduğunu düşünüyorum.	101 (40.73)	48 (19.35)	99 (39.92)
Yasanın çok fazla katı olduğunu düşünüyorum.	19 (7.66)	129 (52.02)	100 (40.32)
Yasanın kampüs içinde de gerekli olduğunu düşünüyorum.	133 (53.63)	39 (15.73)	76 (30.65)
Yasanın kampüs içinde uygulandığını düşünüyorum.	42 (16.94)	99 (39.92)	107 (43.15)
Yasa kurallarının ihlal edildiğini düşünüyorum.	147 (59.27)	18 (7.26)	83 (33.47)
Kapalı alanlarda sigara kullanımının yasaklanması nedeniyle restoran, bar ve kafelere gitme sıklığının etkilendiğini düşünüyorum.	70 (28.23)	147 (59.27)	31 (12.50)
Yasaya göre açık havada yapılan her türlü spor, kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinin yapıldığı yerler ile bunların seyir yerlerinde tütün ürünleri kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum.	174 (70.16)	34 (13.71)	40 (16.13)
Otobüs duraklarında sigara kullanımının yasak olması gerektiğini düşünüyorum.	180 (72.58)	31 (12.50)	37 (14.92)
Kapalı mekânlarda sigara içilmemesinin çok doğru bir karar olduğunu düşünüyorum.	214 (86.29)	18 (7.26)	16 (6.45)
Sigara içilen alanların kısıtlanması sigara tüketimini azalttı.	59 (23.79)	98 (39.52)	91 (36.69)
Yasa kurallarına uyduğumu düşünüyorum.	200 (80.65)	18 (7.26)	30 (12.10)
Yasa kurallarına uyulmadığı takdirde uygulanan cezaları biliyorum.	124 (50.00)	64 (25.81)	60 (24.19)
Yasa kurallarına uyulmadığı takdirde uygulanan cezaları haklı buluyorum.	183 (73.79)	17 (6.85)	48 (19.35)
Kanuna uyulmadığında uygulanan cezaların sigara içmede caydırıcı olduğunu düşünüyorum.	69 (27.82)	90 (36.29)	89 (35.89)
Yasa hakkında daha fazla bilgilendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum.	217 (87.50)	10 (4.03)	21 (8.47)
Dumansız üniversite öğrenci inisiyatifini duydunuz mu?	97 (39.11)	141 (56.85)	10 (4.03)
Dumansız üniversite öğrenci inisiyatifinin faaliyetlerine katılmayı düşünüyor musunuz?	33 (13.31)	86 (34.68)	129 (52.03)
	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Daha önce kapalı alanda tütün ve ürünlerinin kullanıldığını gördünüz mü?	197 (79.44)	51 (20.56)	
Kapalı alanda tütün ve ürünleri kullanıldığını şahit oldunuzsa herhangi bir bildirim (şikayet) yaptınız mı?	32 (12.90)	216 (87.10)	
Kapalı alanda tütün ve ürünleri kullanıldığında nereye bildirim yapabileceğinizi biliyor musunuz?	74 (29.84)	174 (70.16)	
Yeşil dedektör uygulamasını duydunuz mu?	72 (29.03)	176 (70.97)	
Yeşil dedektör uygulamasını kullandınız mı?	10 (4.03)	238 (95.97)	

Tartışma

Bu çalışmada dumansız üniversite uygulaması olan bir üniversitedeki hemşirelik öğrencilerinin tütün kullanım özellikleri ile tütün ile ilgili düzenlemeler hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları değerlendirilmiştir. DSÖ'nün yayınladığı raporda Türkiye'de 15 yaş üstünde sigara kullanım oranı %27.2'dir. Cinsiyete göre sigara kullanım oranları incelendiğinde erkeklerde %38.3, kadınlarda %16 olduğu görülmektedir. Aynı rapora göre erkek sigara kullanım oranlarının azalma, kadın sigara kullanımının artma eğiliminde olduğu görülmektedir (WHO, 2019). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda ise sigara kullanım oranları %17.5-%34.3 arasında değişmektedir (Çapık ve Özbıçakçı 2007; Hilal ve ark., 2022; Çifçi ve ark., 2018; Çilingir ve ark., 2012; Şahiner ve ark., 2020). Bu çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin %14.11'i düzenli sigara kullandığını belirtmiştir. Diğer çalışmalara göre bu çalışmada sigara kullanım oranının düşük olmasında dumansız üniversite faaliyetlerinin etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin sigaraya başlama yaşlarının ortalaması 17.97 ± 3.20 'dir. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan diğer çalışmalarda sigara kullanmaya büyük oranla 18 yaşın altında başladığı görülmektedir (Çifçi ve ark., 2018; Çilingir ve ark., 2012; Şahiner ve ark., 2020). Öğrencilerin %67.19'u üniversiteye başlamalarının sigara kullanımının artırdığını bildirmiştir. Üniversiteye başlamak öğrenciler için bir durumsal kriz ve stres kaynağı olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle bu dönemde öğrencilerin olumsuz duygulanımı sigara kullanımını artmış olabilir (Buu ve ark., 2021; Poormahdy ve ark., 2022).

Bu çalışmada öğrencilerin %81.25'i sigara kullanımlarından dolayı rahatsız olduklarını, %76.56'sı sigarayı bırakmayı düşündüklerini, %73.44'ü sigarayı bırakma girişimlerinin olduğunu bildirmişlerdir. Çapık ve Özbıçakçı (2007)'nin hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin % 97.6'sının sigaranın kendileri için zararlı olduğunu düşündüklerini ve %81'i sigarayı bırakmayı denediklerini belirtmiştir. Seki Öz ve Akdeniz'in çalışmasında da öğrencilerin %75.4'ü sigarayı bırakmayı düşündüklerini bildirmiştir (Seki Öz ve Akdeniz, 2022). Literatürle benzer sonuçları olan bu çalışma da öğrencilerin sigaranın zararları konusunda bilgilerinin ve bırakma girişimlerinin olduğunu göstermektedir. Hemşirelik müfredatındaki bağımlılık ile ilgili derslerin ve dumansız üniversite kapsamındaki faaliyetlerin

öğrencilerin bilgi düzeyinin yüksek olmasında rolü olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada öğrencilerin %46.88'i sigara fiyatlarındaki artışın ve %34.38'i dumansız üniversite uygulamasının sigara kullanımlarını azalttığını ifade etmiştir. Ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde bağımlılığı önleme konusunda alkol ve tütüne yönelik geliştirilen politikaların etkili olduğu bildirilmektedir (UNODC, 2013). Felsing ve Groman (2022)'in yaptıkları metaanaliz çalışması tütün fiyatlarındaki %1'lik artışın tütün kullanımını %0.691 oranında azalttığını göstermektedir. Dumansız üniversite uygulaması olan üniversitelerde de tütün kullanım oranlarında azalma olduğu bildirilmektedir (Fujita ve Marteache, 2022). Tütünle ilgili fiyat artışı, kullanılan alanların sınırlandırılması gibi politikaların tütün kullanımını azaltmada literatürle benzer şekilde etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada öğrenciler tütün kontrolüne yönelik yasa ile ilgili daha çok bilgilendirmeye ihtiyaç olduğunu bildirmişlerdir (%87.50). Ayrıca dumansız üniversite (%56.85) ve yeşil dedektör uygulamaları (%70.97) konusunda bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Meydan Acımuş ve ark. (2024)'nin yaptığı dumansız kampüs uygulaması olan bir üniversitedeki öğrencilerin bu politikayla ilgili bilgi düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin bilgi düzeylerinin düşük olması üniversitede dumansız üniversite çalışmalarının yeni olması, müfredatta sigara kullanımı ve zararları ile ilgili bilgilerin olmasına rağmen yasa ve diğer düzenlemelerle ilgili bilginin sınırlı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Hemşirelik öğrencilerinin daha çok kadın olması, tütün ürünlerinden sadece sigara kullanımıyla ilgili soruların olması, veri toplama aracının öz değerlendirme anketi olması araştırmanın sınırlılıklarıdır.

Sonuç ve Öneriler

Sigara kullanan öğrencilerin sigaraya başlama yaşının 17.97 ± 3.20 olduğu ve üniversiteye başlamanın sigara kullanımında bir risk faktörü olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda üniversiteye yeni başlayan öğrencilere yönelik önleyici faaliyetlerin yapılması, öğrencilerin sağlıklarını artırmaya yönelik faaliyetlerin planlanması önerilmektedir. Sigara kullanan öğrencilerin büyük çoğunluğunun sigaranın zararlarını bildiği ve

bırakma girişimlerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda üniversitede sigara kullanan öğrencilerin bırakma girişimleri için profesyonel destek mekanizmaları ile ilgili bilgilendirilmesi ve danışmanlık yapılması önerilebilir. Dumansız üniversite uygulamasının öğrencilerin %34.38'inde sigara kullanımında azalmayı sağladığı görülmektedir. Bu nedenle dumansız kampüs uygulamasının yaygınlaştırılması önerilir. Öğrencilerin tütün kontrolüne ilişkin yasa hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları ve yasanın uygulanmasında karşılaşılan ihlallerde öğrencilerin büyük çoğunluğunun herhangi bir bildirim yapmadıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda bilgilendirme ve farkındalık kazandırmaya yönelik eğitim faaliyetlerinin yapılması önerilir.

Araştırmanın Etik Yönü/Ethics Committee Approval:

Araştırma için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 11.04.2023 tarih ve 2023/98 kayıt numarası ile onay alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/Kavram: BV, EA, SA, MK, RK, SÖ; Tasarım: BV, EA; Denetleme: BV; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi: SA, MK, RK, SÖ; Analiz ve/veya Yorum: BV, EA; Literatür Taraması: BV, EA, SA, MK, RK, SÖ; Yazıyı Yazan: BV, EA, SA, MK, RK, SÖ; Eleştirel İnceleme: BV.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Dumansız üniversite uygulaması ülkemizde yeni olduğu için bu üniversitelerde yapılan çalışmalar sınırlıdır.
- Araştırma sonuçları üniversitelerde tütünle mücadeleyle yönelik yapılacak çalışmaların için bir bilgi oluşturmuştur.
- Hemşirelik öğrencileri sağlıklı/hasta birey ve ailesiyle en yakın çalışan sağlık ekibi üyesi olduğu için tütün kullanımı özellikleri ve tütün kullanımına ilişkin düzenlemeler hakkındaki bilgi ve tutumları önemlidir.

Kaynaklar

- Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi 'Tütünsüz Üniversite İçin Adım Adım Uygulama Rehberi' Erişim tarihi: 19 Eylül 2023. <https://hutkom.hacettepe.edu.tr/dosya/rehber.pdf>.
- Blake KD, Klein AL, Walpert L, Casey L, Hallett C, Douglas C, ve ark. (2020). Smoke-free and tobacco-free colleges and universities in the United States. *Tobacco Control*, 29(3), 289-294.

- <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2018-054829>
- Boakye E, Osuji N, Erhabor J, Obisesan O, Osei AD, Mirbolouk M ve ark. (2022). Assessment of patterns in e-cigarette use among adults in the US, 2017-2020. *JAMA Network Open*, 5(7), 1-15. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2022.23266>
- Buu A, Cai Z, Li R, Wong SW, Lin HC, Su WC ve ark (2021). The association between short-term emotion dynamics and cigarette dependence: A comprehensive examination of dynamic measures. *Drug and alcohol dependence*, 218, 108341. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2020.108341>
- Čivljak M, Ačkar L, Puljak L. (2023). The knowledge, attitudes and behaviors of hospital nurses on smoking cessation interventions: a cross-sectional study. *BMC Nursing*, 22, 228. <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01394-7>
- Çapık C, Özbıçakçı, Ş. (2007). Factors effecting levels of smoking addiction of students attending to the nursing high school. *Journal of Human Sciences*, 4(2),1-12.
- Çifçi S, Değer V, Saka G, Ceylan A. (2018). Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinde sigara içme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Van Tıp Dergisi*, 25(2), 89- 99. <https://doi.org/5505/vtd.2017.81994>
- Çilingir D, Hintistan S, Öztürk H. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara kullanma alışkanlıkları ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 69-87.
- Felsinger R, Groman E. (2022). Price policy and taxation as effective strategies for tobacco control. *Frontiers in Public Health*, 10, 851740. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.851740>
- Fujita S, Marteache N. (2022). Evaluation of a smoke-and tobacco-free campus policy: The issue of displacement. *Journal of American College Health*, 70(2), 598-606. <https://doi.org/10.1080/07448481.2020.1758705>
- Hill Rice V, Heath L, Livingstone-Banks J, Hartmann-Boyce J. (2017). Nursing interventions for smoking cessation. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 12. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD001188.pub5>
- Lechner WV, Meier E, Miller MB, Wiener JL, Fils-Aime Y. (2012). Changes in smoking prevalence, attitudes, and beliefs over 4 years following a campus-wide anti-tobacco intervention. *Journal of American College Health*, 60(7), 505-511. <https://doi.org/10.1080/07448481.2012.681816>
- Lupton JR, Townsend JL (2015). A Systematic Review and Meta-analysis of the Acceptability and Effectiveness of University Smoke-Free Policies. *Journal of American College Health*, 63:4, 238-247. <https://doi.org/10.1080/07448481.2015.1015029>
- Meydan Acımış N, Gündoğan M, Barış E, Akın M, Kandemir İ. (2024). The prevalence of tobacco product use among students in the faculty of medicine at Pamukkale University and their views on the

- smoke-free campus implementation. *Thoracic Research & Practice*, 25(2),82-88. <https://doi.org/10.5152/Thorac ResPract.2024.23050>
- O'Loughlin JL, Dugas EN, O'Loughlin EK, Karp I, Sylvestre MP (2014). Incidence and determinants of cigarette smoking initiation in young adults. *Journal of Adolescent Health*, 54(1), 26-32. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.07.009>
- Poormahdy H, Najafi M ve Khosravani V. (2022). The effects of emotion dysregulation and negative affect on urge to smoke and nicotine dependence: The different roles of metacognitions about smoking. *Addictive Behaviors*, 124, 107108. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2021.107108>
- Resmi Gazete. (2009, 16 Temmuz). Tütün ürünlerinin zararlarının önlenmesi ve kontrolü hakkında kanunun uygulanması ile ilgili 2009/44 sayılı genelge [Genelge]. Erişim tarihi: 20 1 Eylül 2023 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090716-9.htm>
- Seki Öz H, Akdeniz E. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Parafonksiyonel Oral Alışkanlıkları ile Bağımlı Kişilik Özelliğinin Sigara İçme Durumlarına Etkisi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 41-48.
- Seo DC, Macy JT, Torabi MR, Middlestadt SE. (2011). The effect of a smoke-free campus policy on college students' smoking behaviors and attitudes. *Preventive medicine*, 53(4-5), 347-352. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2011.07.015>
- Şahiner NC, Şahin A, Akbağ NNA. (2020). Üniversite öğrencilerinin sigara içme durumları ve sigara bağımlılığına yönelik tutumları. *Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 64-79.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2016). Türkiye'nin dumansız hava sahası dünyaya resmen örnek oldu. Erişim tarihi: 1 Eylül 2023. <https://sggm.saglik.gov.tr/TR,3881/turkiyenin-dumansiz-hava-sahasi-dunyaya-resmen-ornek-oldu.html#>
- UNODC (2013). *International Standards on Drug Use Prevention* Publishing and Library Section, United Nations Office at Vienna. Erişim tarihi: 19 Eylül 2023. <https://www.unodc.org/unodc/en/prevention/prevention-standards.html>.
- World Health Organization Tobacco Free Initiative. (2004). *Building blocks for tobacco control: A handbook*. World Health Organization. Erişim tarihi: 5 Eylül 2023. <https://www.who.int/publications/i/item/9241546581>
- World Health Organization, & Research for International Tobacco Control. (2008). *WHO report on the global tobacco epidemic, 2008: The MPOWER package* [Rapor]. World Health Organization. Erişim tarihi: 5 Eylül 2023. <https://www.who.int/publications-detail-redirect/9789241596282>
- World Health Organization. (2019). *WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000–2025*, third edition [Rapor]. Geneva: World Health Organization. Erişim tarihi: 5 Eylül 2023. <https://www.who.int/publications/i/item/who-global-report-on-trends-in-prevalence-of-tobacco-use-2000-2025-third-edition>
- World Health Organization (WHO) Tobacco. Erişim tarihi: 31 Temmuz 2023. https://www.who.int/health-topics/tobacco#tab=tab_1